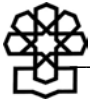

()

:

:

:

()

نیروی کار در مکاتب اقتصادی، دیگر تنها به عنوان عامل رشد مطرح نیست؛ بلکه به عنوان محور اساسی توسعه و تعالی مطرح می‌باشد. در دهه‌های اخیر جایگاه و اهمیت سرمایه انسانی در مرکز توسعه ملل قرار گرفته است و منابع انسانی پایه اصلی ثروت ملتها را تشکیل می‌دهند. از این نظر بازار کار به عنوان یکی از چهار بازار اصلی اقتصاد، نقش تعیین‌کننده‌ای در تنظیم روابط کار و تعادل بین عرضه و تقاضای نیروی کار و اشتغال دارد. پیامدها و آثار مثبت اقتصادی - اجتماعی تعادل در بازار کار به نحوی است که همیشه مورد توجه اقتصاددانان، سیاستمداران و... بوده است.

اشتغال به عنوان عاملی مؤثر در رشد اقتصادی، توزیع عادلانه‌تر درآمدها، حفظ کرامت و عزت نفس انسان، افزایش ابتکارات و اختراعات و بیکاری به عنوان ریشه بسیاری از ناهنجاری‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، پیامدها و تبعات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی ناگواری در پی داشته و خود را به صورت یک پدیده اقتصادی بسیار مهم و حائز اهمیت برای دولت‌ها نشان داده است.

یک تصمیم‌گیری صحیح دارای چهار مرحله است: تعریف مسأله، شناسایی راه حل‌ها، گردآوری اطلاعات مربوط و بالاخره تصمیم‌گیری. نهادهای تصمیم‌ساز باید در مرحله شناسایی راه‌حل‌ها و گردآوری اطلاعات وارد عمل شوند، به نحوی که تصمیم‌گیران بتوانند با استفاده از این راه‌حل‌ها و اطلاعات جمع‌آوری شده، مسأله

مقدمه..... ۲

۱. اشتغال در برنامه سوم و چهارم توسعه ۴

۲. مواد قانونی برنامه چهارم توسعه در ارتباط با اشتغال ۵

۳. رابطه برنامه و بودجه و اشتغال..... ۱۰

۴. اشتغال در تبصره‌های لایحه بودجه ۱۳۸۴ و مقایسه آن‌ها با قانون برنامه چهارم توسعه ۱۴

نتیجه‌گیری و پیشنهادات..... ۲۰

منابع و مأخذ..... ۲۲

پیش آمده را با حداکثر مطلوبیت حل نمایند. اهمیت وجود نهادهای تصمیم‌ساز به اهمیت مسأله و عزم تصمیم‌گیران به حل بهینه مسأله بستگی دارد.

متأسفانه کم‌تر مشاهده شده، تعریف درستی از مسأله و مشکل پیش‌رو وجود داشته باشد یا در صورت وجود تعریف صحیح، راه‌حل‌های زیادی شناسایی نمی‌شوند و در نهایت منابع آمار و اطلاعات کشور محدودند و از درجه اعتماد و اطمینان کمی برخوردارند. در این شرایط بسیار طبیعی است که تصمیم‌گیری - حتی اگر از روش علمی به موضوع پرداخته شده باشد - متضمن حداکثر مطلوبیت نباشد. این موضوع نباید به معنی کم اهمیت بودن کارهای کارشناسی تلقی شود بلکه باید یادآور این نگرانی باشد که عدم توجه به تصمیم‌گیری بهینه هزینه‌هایی بسیار بیش از بسترسازی مناسب برای کاهش خطا در تعریف مسأله، شناسایی راه‌حل‌ها و گردآوری آمار و اطلاعات به دولت و ملت تحمیل می‌کند.^۱

گزارش پیش‌رو به یکی از مسائل و موضوعات روز جامعه که مهم‌ترین هدف دولت در برنامه سوم و مهم‌ترین دغدغه آن تلقی می‌شد و در چشم‌انداز افق ۱۴۰۴ جمهوری اسلامی ایران و برنامه چهارم بسیار به آن توجه شده است، می‌پردازد. اشتغال و بیکاری جوانان، زنان و فارغ‌التحصیلان در سال‌های اخیر به یکی از موضوعات اصلی جامعه تبدیل شده و بسیاری از کارشناسان را به مطالعه در این ارتباط سوق داده است.

۱. فاتحی، محمدحسین، «بررسی اشتغال و بیکاری جوانان، زنان و فارغ‌التحصیلان» مؤسسه تدبیر اقتصاد، تهران،

در برنامه سوم توسعه مهم‌ترین دغدغه دولت بیکاری و فوری‌ترین هدف دولت اشتغالی تعریف شده بود. در این برنامه مقرر شده بود که به‌طور متوسط در هر سال ۷۶۵ هزار فرصت شغلی جدید ایجاد شود. برنامه سوم توسعه اهتمام ویژه‌ای به موضوع اشتغال از خود نشان داده بود ولی در عمل بسیاری از مواد مرتبط با این موضوع در بودجه‌های سنواتی که در واقع قدرت اجرایی و محل اجرای برنامه‌های توسعه هستند بسیار کم‌رنگ و بی‌رونق بود و این موضوع باعث شد تا برنامه سوم نتواند به اهداف مورد نظر خود در زمینه ایجاد اشتغال دست یابد. طرح ضربتی اشتغال یکی از همین موارد است.

مهم‌ترین مواد مرتبط با موضوع اشتغال در برنامه سوم عبارت بودند از: مواد (۱، ۲، ۴، ۵، ۱۰، ۱۱، ۳۷، ۳۹، ۴۰، ۴۹) الی (۵۸، ۷۲، ۱۳۲، ۱۴۲، ۱۵۱، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۶۳، ۱۷۶).^۱

اشتغال در موارد زیادی از چشم‌انداز افق ۱۴۰۴ و برنامه چهارم توسعه مشاهده می‌شود. در مهم‌ترین این موارد رسیدن به اشتغال کامل به عنوان یکی از ویژگی‌های جامعه ایرانی در افق ۱۴۰۴ ذکر شده است.

همچنین در سیاست‌های کلی برنامه چهارم و در ردیف‌های ۱۰، ۳۴، ۳۶ و ۳۷ به موضوع افزایش اشتغال و کاهش بیکاری اشاره شده است.

:اصلاح نظام آموزشی کشور، شامل: آموزش و پرورش، آموزش فنی و حرفه‌ای، آموزش عالی و کارآمد کردن آن برای تأمین منابع انسانی مورد نیاز، در جهت تحقق اهداف چشم‌انداز.

: تحقق رشد اقتصادی پیوسته، با ثبات و پرشتاب متناسب با اهداف

۱. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، «اشتغال در لایحه بودجه ۱۳۸۰»، مجلس شورای اسلامی.

چشم‌انداز و ایجاد اشتغال مولد و کاهش نرخ بیکاری.

تلاش برای دستیابی به اقتصادی متنوع و متکی بر منابع دانش و آگاهی، سرمایه انسانی و فناوری نوین.

ایجاد سازوکار مناسب برای رشد بهره‌وری عوامل تولید (انرژی، سرمایه، نیروی کار، آب و خاک و...).

برنامه چهارم در بسیاری از مواد خود به موضوع اشتغال و رفع بیکاری پرداخته است. این برنامه با تنفیذ مواد اصلی مبحث اشتغالزایی در برنامه سوم در ماده (۱۰۳) سعی در ارتقای جایگاه اشتغال در مباحث برنامه و بودجه داشته است. به این مواد و سایر مواد مرتبط در مباحث بعدی به‌طور مبسوط خواهیم پرداخت.

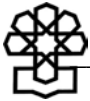

()

« تجویز به دولت برای اعطای تسهیلات تا پنجاه درصد مانده موجودی حساب ذخیره ارزی برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های تولیدی و کارآفرینی و تخصیص حداقل ده درصد از منابع قابل تخصیص حساب ذخیره ارزی به صورت ارزی، ریالی تا برای سرمایه‌گذاری در طرح‌های موجه بخش کشاورزی و سرمایه در گردش طرح‌هایی که با هدف توسعه صادرات انجام می‌شود توسط بانک کشاورزی در اختیار بخش غیردولتی قرار گیرد.

()

تکلیف به دستگاه‌های اجرایی برای ارتقای سهم بهره‌وری کل عوامل تولید در رشد تولید ناخالص داخلی.

()

تخصیص سه درصد (۳٪) از سپرده قانونی بانک‌ها نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بر مبنای درصد سال ۱۳۸۳ به بانک‌های کشاورزی، مسکن و صنعت و معدن برای اعطای تسهیلات به طرح‌های کشاورزی و دامپروری، احداث ساختمان و مسکن، تکمیل طرح‌های صنعتی و معدنی بخش غیردولتی با ویژگی اشتغالزایی.

()

« تکلیف به شورای بورس برای:

۱. گسترش جغرافیایی بورس از طریق راهکارهای مناسب از جمله راه‌اندازی

تالارهای منطقه‌ای، استانی، ایجاد شبکه کارگزاری و پذیرش کارگزاران محلی،

۲. ایجاد و گسترش بازارهای تخصصی (بورس کالا)،

۳. ایجاد بازارهای اوراق بهادار خارج از بورس،

۴. برقراری ارتباط با بورس‌های منطقه‌ای و جهانی به منظور مبادله اطلاعات و

پذیرش متقابل اوراق بهادار.

« تکلیف به شورای بورس برای طراحی و راه‌اندازی شبکه ملی دادوستد

الکترونیک اوراق بهادار.

« تکلیف به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت امور اقتصادی و

دارایی برای طراحی و تدوین چارچوب تنظیمی و نظارتی و سازوکار اجرایی لازم،

امکان سرمایه‌گذاری خارجی در بازار سرمایه کشور و بین‌المللی کردن بورس اوراق

بهادار تهران.

()

تکلیف به دولت برای تهیه و اجرای برنامه توسعه بخش کشاورزی و منابع طبیعی با محوریت خودکفایی در تولید محصولات اساسی کشاورزی، تأمین امنیت غذایی، اقتصادی کردن تولید و توسعه صادرات محصولات کشاورزی و ارتقای رشد ارزش افزوده بخش کشاورزی.

()

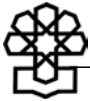
تکلیف به دولت برای تهیه و اجرای سند ملی توسعه بخش‌های صنعت و معدن با توجه به مطالعات استراتژی توسعه صنعتی کشور با محوریت توسعه رقابت‌پذیری مبتنی بر توسعه فناوری و در جهت تحقق هدف رشد تولید صنعتی و معدنی و رشد متوسط سرمایه‌گذاری صنعتی و معدنی با توجه به:

- تقویت مزیت‌های رقابتی و توسعه صنایع مبتنی بر منابع (صنایع انرژی بر، صنایع معدنی، صنایع پتروشیمی، صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و زنجیره‌های پایین‌دستی آن‌ها).
- اصلاح و تقویت نهادهای پشتیبانی‌کننده توسعه کارآفرینی و صنایع کوچک و متوسط.

()

تکلیف به دولت برای بهبود فضای کسب و کار در کشور و زمینه‌سازی توسعه اقتصادی و تعامل با جهان پیرامون از طریق:

- الف) کنترل نوسانات شدید نرخ ارز،
- ب) تنظیم تعرفه‌های واردات نهاده‌های کالایی تولید،
- ج) برنامه‌ریزی و اجرای توسعه زیربناها،

د) بازنگری قانون و مقررات مربوط به نیروی کار،
ه) تهیه لایحه جامع تسهیل رقابت و کنترل و جلوگیری از شکل‌گیری انحصارات،
و) گسترش و تعمیق بازار سرمایه و تنوع ابزارهای مورد استفاده در آن.

()

تکلیف به دولت برای زمینه‌سازی برای تربیت نیروی انسانی متخصص و متعهد، دانش‌مدار، خلاق و کارآفرین، منطبق با نیازهای نهضت نرم‌افزاری، با هدف توسعه کمی و کیفی با بازنگری در رشته‌های دانشگاهی، بر مبنای نیازهای اجتماعی، بازار کار و تحولات علمی، در راستای توسعه علوم میان‌رشته‌ای با تأکید بر علوم انسانی.

()

تکلیف به دولت برای تهیه و پیش‌بینی سازوکارهایی برای نظام آموزش فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی کشور به منظور گسترش دانش و مهارت، اصلاح هرم تحصیلی نیروی کار و ارتقا و توانمندسازی سرمایه‌های انسانی، کاهش فاصله سطح دانش و مهارت نیروی کار کشور با سطح استانداردهای جهانی و ایجاد فرصت‌های جدید شغلی برای جوانان، برای نظام آموزش فنی و حرفه‌ای و علمی - کاربردی کشور.

()

تنفیذ ماده (۷۱) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.

()

تکلیف به شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان برای
(بررسی وضعیت اشتغال در سطح استان و پیش‌بینی روش‌های تشویقی برای
سرمایه‌گذاری در امور اشتغالزا.

()

تکلیف به دولت برای تهیه برنامه ملی توسعه کار شایسته.

()

تفصیح بند «الف» ماده (۴۶) و مواد (۴۸) و (۴۹) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی،
اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.

()

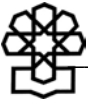
تکلیف به وزارت کشور برای انتقال کلیه افراد خارجی فاقد پروانه کار به کشور متبوع
خود.

()

تکلیف به دولت برای تشویق کارفرمایان کارگاه‌های موجود به استخدام نیروی کار
جدید از طریق:

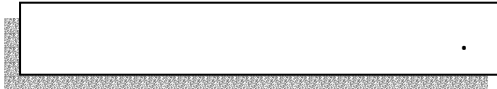
الف) تخفیف در میزان حق بیمه سهم کارفرما و پیش‌بینی اعتبار لازم برای
جبران کاهش درآمد سازمان تأمین اجتماعی در بودجه کشور.

ب) کاهش مالیات کارفرمایان این گونه کارگاه‌ها به میزان مالیات بر حقوق
دریافتی از کارکنان جدیدالاستخدام.

()

تکلیف به دولت برای فراهم کردن زمینه‌ها و مزیت‌های لازم، برای رشد و توسعه
کشور و رفع فقر و بیکاری به‌عنوان یکی از وظایف دولت در حوزه‌های امور
حاکمیتی.

اشتغال موضوعی فرابخشی است و به‌عنوان یک متغیر تابع، وابسته است به
متغیرهای اساسی دیگری مثل سطح درآمد ملی، سطح عمومی قیمت‌ها، نرخ ارز،
شرایط کار و قوانین مزدبگیری، پیش‌بینی تغییر قیمت‌ها در آینده و

بودجه‌های سنواتی براساس برنامه کاری برنامه‌های توسعه تدوین و تنظیم
نمی‌شوند زیرا برنامه‌های توسعه اصلاً دارای برنامه کاری و عملیاتی نیستند. آنچه
که برای اجرای صحیح بودجه در راستای اهداف برنامه‌های توسعه و بودجه سنواتی
مهم است، نظارت بر عملکرد دستگاه‌ها و هدایت و کنترل آن‌ها در طی سال است. از
آنجایی که برنامه سوم توسعه فاقد هرگونه برنامه کاری بوده و حتی برای مهم‌ترین
دغدغه و فوری‌ترین هدف خود که همان رفع بیکاری و ایجاد اشتغال باشد، هیچ
دستگاهی هیچ وظیفه‌ای نداشت، مرحله کنترل و مقایسه برنامه با عملکرد که بازخورد
اطلاعات برای اهداف برنامه‌های بعدی را به‌دست می‌داد، به‌دست نیامد.

نمودار (۱) نحوه ارتباط برنامه‌ریزی و بودجه‌بندی نظام مالی را نشان می‌دهد.
در این ارتباط بودجه‌بندی در قالب تأمین منابع و تخصیص اعتبارات نقش ایفا می‌کند.
لایحه تقدیمی دولت نیز باید سعی کند در قالب ماده واحده و تبصره‌های همراه با آن،
منابع لازم برای برنامه مصوب را تهیه و در جهت اهداف برنامه، تخصیص اعتبار کند.
نکته قابل توجه این است که این بودجه براساس برنامه کاری برنامه توسعه تدوین

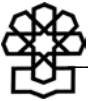
نمی‌شود زیرا این برنامه‌های توسعه اصلاً دارای برنامه کاری و عملیاتی نیستند.^۱ ارتباط نهادینه شده در ساختار مدیریت و بودجه دولت باعث گسترش مداوم و بدون ضابطه دولت، گرایش بودجه به کسری و عدم کارایی نهادینه شده در ساختار مدیریت دولتی ایران و به این ترتیب باعث افزایش قیود و کاهش امکان انتخاب و گزینش بهینه شده است. این ارتباط در نمودار (۲) آمده است.

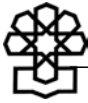
بودجه عمومی هر سال مراحل چهارگانه‌ای را در طی یک دوره تقریباً دو ساله شامل تهیه، تنظیم، پیشنهاد، تصویب، اجرا، نظارت و کنترل طی می‌کند. نظارت و کنترل بودجه در سه مرحله انجام می‌شود. نظارت قبل از خرج، نظارت ضمن خرج و نظارت بعد از خرج.

آنچه که برای اجرای صحیح بودجه در راستای اهداف برنامه‌های توسعه و بودجه سنواتی مهم است، نظارت بر عملکرد دستگاه‌ها و هدایت و کنترل آن‌ها در طی سال است که در هیچ یک از مراحل مذکور بودجه ایران مشاهده نمی‌شود. به عبارتی از آنجایی که برنامه چهارم فاقد برنامه کاری است. برای هیچ یک از اهداف ذکر شده در مستندات برنامه هیچ دستگاهی، هیچ مسئولیت و پاسخگویی نخواهد داشت.

ضعف برنامه توسعه و بودجه سنواتی با گسترش روزافزون بخش عمومی که با توسعه شهرنشینی و مردم سالاری مجبور به پذیرش آن هستیم، توان استفاده مؤثر از ابزارهای سیاستی را کاهش می‌دهد. این ضعف در برنامه سوم و بودجه‌های سنواتی این برنامه مشهود بود. دولت در تحقق اهداف برنامه سوم به ویژه در مورد اشتغال و کاهش بیکاری نتوانست مواد مرتبط با موضوع اشتغال را به درستی طی سال‌های برنامه و از طریق بودجه‌های سنواتی پیگیری کند. به نظر می‌رسد این مشکل برای سال‌های برنامه چهارم هم ادامه یافته باشد.

۱. سازمان امور اداری و استخدامی، «بودجه و مالیه عمومی» تهران، مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۸.

مهم‌ترین تبصره‌های مرتبط با موضوع اشتغال و بیکاری در لایحه بودجه ۱۳۸۴ با مقایسه تطبیقی آن‌ها با مواد قانون برنامه چهارم و نحوه اجرا و کنترل و پیش‌بینی نتایج حاصل از اجرای آن‌ها در جداول زیر آمده است.

تبصره «۱، ۲، ۴، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۵ و ۱۹» مهم‌ترین موارد مرتبط با اشتغال را شامل می‌شوند. این تبصره‌ها بیش‌تر با اعطای تسهیلات و تخصیص اعتبارات که نتایج شفاف و روشنی بر روی اشتغال به ویژه به‌طور مستقیم خواهند داشت، سعی در افزایش تقاضا برای نیروی کار دارند.

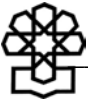
بسیاری از تبصره‌های لایحه بودجه ۱۳۸۴، هیچ ارتباطی با برنامه چهارم ندارند و تنها تکرار تبصره‌های قوانین بودجه سال‌های قبل هستند. این در حالی است که از بسیاری از مواد قانون برنامه چهارم که در ارتباط با اشتغالزایی است در لایحه نذری به میان نیامده است.

با توجه به اهداف قانون برنامه چهارم و مواد مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۸۴ کل کشور در جدول زیر مقایسه‌ای بین تبصره‌های لایحه بودجه و هماهنگی و عدم هماهنگی آن‌ها با مواد مندرج در قانون برنامه چهارم صورت گرفته است:

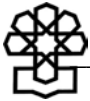
تبصره «۱»	فروش ۷,۰۰۰ میلیارد ریال اوراق مشارکت	تسریع در اجرای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	نامعین	سیستم بانکی	نامعین	کاهش منابع قابل استقراض بخش خصوصی کاهش تقاضا برای نیروی کار در این بخش
تبصره «۲»	جذب سرمایه خارجی	تأمین منابع مالی	ماده (۱۳)	قرارداد مشارکت یا تأمین مالی	نامعین	افزایش منابع قابل استقراض و سرمایه‌گذاری، افزایش قیمت‌ها و سطح اشتغال
تبصره «۲» بند «ز»	تکلیف به دولت برای تخصیص تسهیلات بانکی، وجوه اداره شده و کمک‌های فنی و اعتباری با اولویت صادرات غیرنفتی برای تأمین منابع مالی مورد نیاز برای سرمایه‌گذاری	تأمین منابع مالی	نامعین	آیین‌نامه	نامعین	
تبصره «۲» بند «ژ»	تکلیف به بانک مرکزی برای تنظیم و اجرای اعتبارات و تسهیلات	تحقق اهداف برنامه چهارم در مورد رشد اقتصادی و مهار تورم	ماده (۱۰)	مصوبه هیأت وزیران	نامعین	

تبصره «۲» بند «س»	افزایش سقف مانده تسهیلات تکلیفی و تخصیص حداقل ۶۵ درصد این تسهیلات برای طرح تسهیلات با هدف اشتغالزایی در مناطق توسعه نیافته	نامعین	ماده (۲۷)	سیستم بانکی	نامعین	افزایش مقطعی هزینه‌های تولید در تمام بخش‌ها افزایش مقطعی تقاضا برای مناطق توسعه نیافته
تبصره «۲» بند «ص»	تجویز به دستگاه‌ها برای اعطای اعتبارات برنامه‌های اشتغالزایی و غیردولتی به صورت تسهیلات	تحقق اهداف سرمایه‌گذاری در زمینه‌های اشتغالزایی و توسعه فعالیت‌ها	نامعین	بانک‌های عامل، مؤسسات و صندوق‌های مرتبط	نامعین	افزایش منابع قابل استقراض و سرمایه‌گذاری، افزایش قیمت‌ها و تقاضا برای نیروی کار
تبصره «۲» بند «ط»	افزایش سرمایه دولت در صندوق حمایت از فرصت‌های شغلی	ارائه تسهیلات به متقاضیان	نامعین	صندوق حمایت از فرصت‌های شغلی	نامعین	افزایش تقاضای کل به دلیل افزایش هزینه‌های دولت و افزایش مقطعی و محدود قیمت‌ها و تقاضا برای کار
تبصره «۲» بند «ع»	افزایش سرمایه دولت در صندوق تعاون	ارائه تسهیلات به متقاضیان	نامعین	صندوق تعاون	نامعین	افزایش تقاضای کل به دلیل افزایش مقطعی و محدود قیمت‌ها و تقاضا برای کار

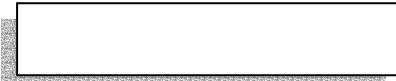
تبصره «۲» بندهای «ف، ق، ک، گ»	ارائه تسهیلات و جذب مشارکت بخش خصوصی	تسریع در عملیات اجرایی تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و خودکفایی در گوشت قرمز و پودر ماهی	نامعین	سیستم بانکی	نامعین	افزایش مقطعی سرمایه‌گذاری، سطح قیمت‌ها و تقاضا برای نیروی کار
تبصره «۲» بند «م»	افزایش سرمایه دولت در صندوق اشتغال نیازمندان	اعطای تسهیلات	ماده (۹۵)	صندوق اشتغال نیازمندان	نامعین	افزایش مقطعی و محدود تقاضای کل، قیمت‌ها و تقاضا برای نیروی کار
تبصره «۴» بند «ب»	افزایش سرمایه دولت در صندوق حمایت از صنایع الکترونیک	اعطای تسهیلات	ماده (۲۴)	صندوق حمایت از صنایع الکترونیک	نامعین	افزایش مقطعی و محدود تقاضای کل، قیمت‌ها و تقاضا برای نیروی کار
تبصره «۶» بندهای «ث، چ، ح، د، ذ»	تخصیص اعتبار	توسعه منطقه‌ای و روستایی	نامعین	برنامه‌های بودجه	نامعین	افزایش مقطعی هزینه‌های تولید و اشتغال در مناطق مورد نظر
تبصره «۷» بند «پ»	اصلاح مقررات، ارائه تمهیدات و انجام اقداماتی قانونی	حمایت از تولید داخلی و مبارزه با قاچاق کالا	نامعین	نامعین	نامعین	کنترل قیمت و حفظ تقاضا برای نیروی کار

تبصره «۷» بند «ث»	تجویز به سازمان‌های مناطق آزاد تجاری و صنعتی برای سرمایه‌گذاری	نامعین	نامعین	نامعین	نامعین	افزایش سرمایه‌گذاری در مناطق مورد نظر و افزایش تقاضا برای نیروی کار
تبصره «۷» بند «ح»	سیاست‌های ضد دامپینگ	حمایت از محصولات داخلی	بند «ح» ماده (۳۳)	دستگاه‌های دولتی	نامعین	کنترل قیمت و حفظ تقاضا برای نیروی کار
تبصره «۸»	ولگناری سهام شرکت‌های دولتی و پرداخت بدهی دولت از محل منابع به‌رست آمده	تسریع در روند خصوصی و نوسازی صنایع	ماده ۷، ۸، ۳۹ و (۱۴۵)	دستگاه‌های دولتی	نامعین	کاهش تقاضا برای نیروی کار در کوتاه مدت
تبصره «۹» بند «ط»	اعطای تسهیلات	توسعه IT	ماده (۳۳) و (۵۵)	آیین‌نامه	نامعین	افزایش تقاضا در بخش مورد نظر و افزایش تقاضای مقطعی برای نیروی کار
تبصره «۱۰»	اعطای تسهیلات و اعتبار	توسعه گردشگری	ماده (۱۱۴)	دستگاه‌های دولتی و آیین‌نامه	نامعین	بخش مورد نظر و افزایش تقاضای مقطعی برای نیروی کار
تبصره «۱۱»	اعطای تسهیلات و اعتبار	بهینه‌سازی مصرف انرژی و توسعه گازرسانی	ماده (۳)	دستگاه‌های دولتی و آیین‌نامه	نامعین	بخش مورد نظر و افزایش تقاضای مقطعی برای نیروی کار

تبصره «۱۵»	اعطای تسهیلات و اعتبارات	استقرار عدالت اجتماعی کاهش فقر و هدفمند کردن یارانه	ماده (۹۵)	دستگاه های دولتی و آیین نامه	نامعین	افزایش تقاضا در بخش مورد نظر و افزایش تقاضای مقطعی برای نیروی کار
تبصره «۱۹»	تخصیص اعتبار	نامعین	نامعین	دستگاه های دولتی و آیین نامه	نامعین	افزایش تقاضا در بخش مورد نظر و افزایش تقاضای مقطعی برای نیروی کار

اشتغال به عنوان یک متغیر وابسته در مباحث اقتصادی و تحلیل های آن وارد می شود. به عبارت دیگر برای تغییر در اشتغال کشور باید از تغییر سایر متغیرها مثل سرمایه گذاری، تحریک صادرات، مبارزه با قاچاق کالا و... استفاده کرد.

مطالعه بازار کار در کشورهای مختلف ما را به این نتیجه می رساند که موضوع و مسأله اشتغال و بیکاری به خصوص برای جوانان، زنان و فارغ التحصیلان دانشگاهی با شدت و ضعف هایی در تمام کشورها به ویژه در کشورهای در حال توسعه وجود دارد. حرکت در جهت کوچک سازی دولت ها، پیشرفت های تکنولوژیک و حرکت در جهت سرمایه گذاری های سرمایه بر، افزایش رقابت بین کشورها و به خصوص بین شرکت های بزرگ و چند ملیتی باعث شده تقاضا برای نیروی کار در بخش مزد و حقوق بگیری به شدت کاهش یابد. در برنامه سوم و چهارم توسعه آمده است که دولت در صورتی می تواند نیروی جدید استخدام کند که به همان اندازه نیرو از این بخش خارج شود و در جایی دیگر آورده است که دولت موظف است در طول سال های برنامه، تعداد مستخدمین خود را ۵ درصد کاهش دهد. تحدید بخش دولتی برای استخدام جوانان و فارغ التحصیلان دانشگاهی آن هم در نظام آموزشی ای که برای تربیت افرادی که بتوانند در بخش غیرمزدبگیر استخدام شوند، طراحی نشده است به معنی تراکم تقاضای استخدام در بخش دولتی و افزایش بیکاری جوانان و فارغ التحصیلان است.

خلأ ناشی از وجود دولت در تقاضای نیروی کار تحصیل کرده، رشد تحصیلات عالی، افزایش نرخ مشارکت زنان، تغییر رویه در بسیاری از سیاست های پولی، مالی و اعتباری کشور از انقلاب اسلامی به بعد بدون توجه به ساختار بازار کار و از همه مهم تر عدم تغییر نظام آموزشی کشور، همه و همه باعث شده که تقاضای بازار کار

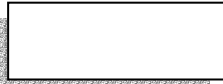
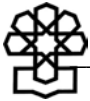
تمایلی در به‌کارگیری نیروی کار جدید از خود نشان ندهد یا در صورت وجود تمایل این مقدار از تقاضا به حدی نباشد که تأثیر چندانی بر اشتغال و بیکاری بگذارد.

:

• لازمه هر برنامه‌ریزی صحیح در اختیار داشتن اطلاعات و آمار دقیق از وضعیت موجود است. اطلاعات و آمار مرکز آمار ایران بنا به‌نظر بسیاری از کارشناسان ناکافی، فاقد تحلیل و شاخص‌های لازم است. ایجاد بانک اطلاعات بازار کار همانند سایر کشورها به نحوی که بتوان در هر لحظه تغییرات در عرضه و تقاضای نیروی کار را در مناطق مختلف جغرافیایی و بنا به ویژگی‌های مختلف و متنوع دنبال کرد و براساس آن، شاخص‌های مورد نیاز مدیران و تصمیم‌گیران را تهیه و ارائه کرد، یک نیاز ضروری است.

• تسهیلات دولت در زمینه اشتغالزایی در این چند ساله متنوع و متفاوت بوده است. برای ردیابی اثرگذاری این اعتبارات و افزایش اثربخشی آن وجود یک بانک خاص و ویژه که وظایف تمام این دستگاه‌ها در آن جمع شده است، بسیار مفید فایده خواهد بود.

افزایش خوداشتغالی و حمایت از کارآفرینان و تبلیغ برای حرکت عرضه نیروی کار به سمت بخش غیررسمی و نشان دادن آثار و نتایج این رویکرد، تأثیر زیادی در کاهش تقاضای استخدام در بخش مزد و حقوق‌بگیری دارد. در این مورد می‌توان از تجارب سایر کشورها استفاده کرد. همچنین افزایش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و هماهنگ کردن نظام آموزشی با نیازهای بازار و استفاده از نظام آموزشی دوگانه می‌تواند به توسعه خوداشتغالی بیانجامد.

۱. فاتحی، محمدحسین، «بررسی اشتغال و بیکاری جوانان، زنان و فارغ‌التحصیلان» مؤسسه تدبیر اقتصاد، تهران، ۱۳۸۳.
۲. علاءفر، صدیقه، «خوداشتغالی (کار برای خود)» مؤسسه کار و امور اجتماعی، تهران، ۱۳۷۹.
۳. معاونت اشتغال، «تعاریف و مفاهیم مرتبط با بازار کار» وزارت کار و امور اجتماعی، تهران، ۱۳۷۹.
۴. مجموعه گزارش‌های «ویژگی‌های اشتغال و بیکاری خانوار»، مرکز آمار ایران، تهران، ۱۳۸۲.
۵. فاتحی، محمدحسین، «بازار کار ایران» وزارت کار و امور اجتماعی، تهران، ۱۳۷۹.
۶. برانسون، ویلیام. اچ «تئوری و مسائل اقتصاد کلان» ترجمه عباس شاکری، نشرنی، چاپ اول، تهران ۱۳۷۳.
۷. فاتحی، محمدحسین، «بررسی طرح ضربتی اشتغال» مؤسسه تدبیر اقتصاد، تهران، ۱۳۸۳.
۸. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، «ارزیابی سیاست‌های اشتغالزایی در برنامه اول و دوم توسعه» گزارش شماره ۲۴۰۴۲۷۵، مجلس شورای اسلامی، اردیبهشت ۱۳۷۸.
۹. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی «اشتغال در لایحه بودجه ۱۳۸۰»، مجلس شورای اسلامی.
۱۰. CD برنامه چهارم.
۱۱. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، «اشتغال در لایحه بودجه ۱۳۷۹» مجلس شورای اسلامی.
۱۲. سازمان امور اداری و استخدامی، «بودجه و مالیه عمومی» تهران، مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۷۸.

:

: درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۴ کل کشور (۲۳) نگاهی به اشتغال و بیکاری

: مطالعات اقتصادی

: کمیسیون اقتصادی

:

: دکتر سید محمدرضا سید نورانی

:

:

۱. اشتغال (Employment)

۲. بیکاری (Unemployment)

۳. بودجه (Budget)

:

در انتهای گزارش ذکر شده است.